GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $^1/_4$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2$^1/_2$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxe timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 51. **Brasiovu 26|14 Iuliu** **1874.**

Brasiovu 24 Iuliu c. n. 1874.

— In Franci'a se prepara ceva, ce mirósa tare a dictatura militaria. Ce? veti intrebá, fiva Mac Mahon, „loialulu si renumitulu soldatu," in adeveru capabilu se iè la góna pe „inviolabilii representanti ai suveranitatii poporului," si se comita — horribile dictu — o lovitura de statu?

Inca nu subscriemu, affirmandu intrebarea, dér' scie cerilu, itiele parlamentarie s'au incurcatu atatu de multu, situatiunea politica interna a devenitu atatu de dependenta de vointi'a siefului presinte alu puterei executive, incatu ceea ce eri se parea impossibile, astadi mai ca nu va mai surprinde pe nimenea.

Pan'ací erá adunarea nationale dela Versailles, care avea antaiulu cuventu. Tóta lumea si tiér'a priviea la acést'a camera si la decisiunile ei, cu celu mai viiu interessu. Astadi? nu numai ca intrég'a tiéra si lume s'a obositu, vediendu certele fara finitu din camera, balansarile continue, candu in dreapt'a, candu in sieng'a, ale partiteloru differite, cari decate-ori a fostu vorb'a a face unu pasu seriosu inainte in constituirea guvernului francesu, au manevratu asia de minunatu, incatu nu s'au potutu misca din locu, — dér', ce este mai tristu, insusi acést'a camera se simte astadi cuprinsa de o profunda oboséla, si are presimtiementulu ba chiaru dorinti'a unei apropiate dissolvari. Da, astadi nu se mai vorbesce stat'a de camer'a acést'a, care insasi si-a recunoscutu neputinti'a, catu se vorbesce de acel'a, pe carele maioritatea monarchista l'a pusu in capulu statului la 24 Maiu an. tr. si carui'a i a incredintiatu guvernulu prin legea din 20 Nov. an. tr. pe siepte ani, de Mac Mahon. Ce cugeta Mac Mahon, ce a disu elu, ce va dice la acést'a si ceea, voiesce elu republic'a séu monarchi'a, s'apléca elu mai multu bonapartistiloru séu altei partite? écca cumu se intréba astadi lumea din tiéra si din afara. Ore nu a scrisu mai deunadile cavalerulu fara frica dela „Figaro": Puterea este Elu, legea este Elu, mantuirea totu Elu!

Ce mai voiti dér' voi Francesiloru, nu aveti pe Mac Mahon? Nu este elu chiamatu a ve guverná siepte ani intregi intreguli? Nu v'a spusu curatu in ordinulu seu de di catra armata, ér' mai apriatu inca in messagiulu celu mai nou catra camera, ca densulu nu numai ca este gat'a — cá contele de Chambord — dér' este chiaru fórte decisu a ve guverná in totu timpulu acest'a — vreti nu vreti?

Si ce e dreptu francesii iubescu pe Mac Mahon cá pe unu soldatu, carele s'a luptatu in totudeaun'a cu cea mai mare bravura pentru marirea si glori'a Franciei, cu tóte aceste inse ni se pare, ca Mac Mahon pretinde de astadata prea multu dela connationalii sei. Francesii suntu prelenga tóte celelalte calitati bune si rele, ce le possedu, si in mare gradu impatienti in aspiratiunile loru. Pana candu suntu multiumiti cu starea lucruriloru, aide de, le lasa se tréca, candu inse nemultiumirile timpului desteapta intr'ensii nóue dorinti si aspiratiuni, devinu impatienti de a -si ajunge tient'a prefipta. In asemenea timpuri bate pulsulu viet'ei nationale cu iutiéla. Panace luptele oferu unu interessu mai insemnatu, totulu se desvólta in cea mai buna ordine, indatace inse incepe a stagná viéati'a politica si sociala in cursulu desvoltarei sale, indatace se simte tiér'a legata de mani séu de pitióre, nemultiumirea cresce rapidu si in afundimele societatii incepe a clocoti miscarile din laintru, imbracandu de aci incolo unu caracteru curatu revolutionariu. De aci si proverbiulu care dice: „Candu incepe sei fia Franciei vremea lunga, face o revolutiune."

Asia ne este tèma, ca si de domni'a lui Mac Mahon va se li se incépa a li se urí mane poimane francesiloru. Si atunci póte se isbucneasca lesne o revolutiune, care nu va avé a se rusiná de cele anteriére.

Se ne ocupamu inse cu presentulu si se esaminamu situatiunea presenta. Mac Mahon a spusu in messaginlu seu deputatiloru: „V'ati marginitu insive suveranitatea, puterile mele suntu irrevocabile, le voiu aparà cu tóte mediulócele, care mi le da legea adusa de voi." Indesiertu au incercatu unii a pretinde, ca adunarea nationala póte se revóce acea lege, Mac Mahon le response, ca déca ar' cutesá a face acést'a, va face se se respecte septenatulu seu. Amenintiare mai clara nu se póte. Adunarea e legata in adeveru de mani de pitióre, mane póte va simti si tiér'a acést'a. Saint-Genest dela „Figaro" striga érasi: Armat'a nu cunósce decatu pe Elu, nu urmédia decatu pe Elu, nu-lu asculta decatu pe Elu! Mac Mahon pretinde sei i se organisese septenatulu prin legi, se i se dè puterea de a denumí diumetate din membrii inalteí camere (haute chambre, cas'a de susu) si de a puté dissolve in intielegere cu acést'a camera adunarea nationala.

Republicanii respundu la acést'a: Drepturile pretinse nu correspundu libertatii si ordinei, ci ele ducu dreptu — la dictatura. Astai situatiunea.

— „Monitoriulu Officiale" ne aduce aceste sciri:

Parisu, 20 Iuliu. — Cris'a ministeriala urmédia; Decazes face demarsie pentru formarea Cabinetului. Demissiunea lui Fourtou s'a primitu.

Madrid, 20 Iuliu. — Prin decrete guvernulu declara Spani'a in stare de asiediu, autorisá secuestrarea averei individiloru cari serva pe Carlisti, ordonà a se indemnisá din veniturile acestoru averi familiele officiariloru si soldatiloru impuscati de Carlisti, disolve societatile neautorisate, interdice publicarea a ver-ce sciri despre insurectiune altele de catu cele publicate de Gazeta, si, in fine, infiintiaza 80 batalióne extraordinarie de reserva.

— In Itali'a Padova si Argua s'a serbatu in 18 si 19 Iuliu a. c. aniversarea marelui poetu Petrarca la 500 ani dupa mórte cu o pompa rara si unu concursu mare de inteligintia literaria din tóte anghiurile Europei. Franci'a inca a serbat'o, cá serbatória nationale spre a documentá consangeniloru italiani simpathi'a si legatur'a de sange si comproprietatea in literatura. Diu Nigra consululu italianu in Parisu, vediendu viele manifestatiuni prin tóta Franci'a, a profitatu de serbarea in Parisu; spunendu francesiloru, ca pe italiani inca ii léga strinsu de ei legaturele nationali si ca ambele natiuni latine se imbraciosiaza impreuna.

Ar' fi tempulu, cá si noi se serbamu acésta aniversaria la adunarea Associatiunei, ér' Romani'a peccatuesce amaru, déca nu dovedesce simpathi'a totu acelorasi simpathii naturali, cari ne potu inaltia cu influinti'a. — —

La Besarabia.

Algemeine Zeitung din Ausburg, dela 6 Iunie, publica urmatórele, in privinti'a legei votate de Camer'a romana, pentru regularea proprietatiei din Basarabi'a romana:

In sessiunea din urma a Camerei romane s'a presentatu de catra d. ministru de financie unu proiectu de lege fórte interessantu. Acestu proiectu privesce regularea positiunei si proprietatiei tieraniloru si colonistiloru din Basarabi'a romana, si a fostu elaboratu cu mare zelu si cu multa inteligintia de catra d. doctoru in dreptu Ión Calenderu. Pe candu adica, in tóta cealalta parte a Romaniei asiediarea de colonisti straini, de si in detrimentulu tierei, este seriosu prohibita prin o lege; in Basarabi'a agricultur'a se face in mare parte numai de catra colonisti straini. Acesti'a suntu Bulgari, cari au fostu chiamati mai antaiu in Basarabi'a de catra imperatorulu tuturoru Rusiiloru in an. 1763, spre a cultiv'a intinsele campii fructifere, care siedeau necultivate. Acesti colonisti plateau pentru terenurile concedate loru o suma prea modesta catra guvernulu Rusu, si se bucurau pe langa acésta de nenumerate drepturi si privilegiuri, cari au fostu confirmate din nou mai terdiu prin ucaze imperiale, in anii 1812 si 1819. — In anulu 1856, dupa cum este cunoscutu, s'au cedatu Moldovei de catra Russi'a o parte din Basarabi'a si locuitorii acestei parti se bucurara de atunci de acelessi drepturi cá si locuitorii Moldovei si Valahiei, mai tardiu si Romaniei. Cu aceleasi drepturi inse erau naturalmente legate si aceleasi datorii. Bulgarii colonisati erau datori se platésca contributiuni, si dupa ce s'a introdusu in Romani'a servitiulu militariu cá obligatoru, se-si dè si ei contingentulu loru. Acést'a inse, nu erá in armonia cu privilegiile care le aveau colonistii sub guvernulu Rusu, si trebuiá se le para cu atatu mai greu, cu catu pamentulu pe care ilu cultivau ei si parintii loru de sute de ani, nu devenise inca proprietatea loru, si intr'o di le potea fi luatu de catra guvernulu Romanu. Din acésta causa colonistii incepura de cati-va ani se se retraga érasi in Bulgari'a, astufeiu, incatu in partea romana a Basarabiei erá espusa periculului de a remanea érasi necultivata din lipsa de cultivatori si bracie. Spre a evitá acestu pericolu, s'a propusu Camerei de catra guvernu o lege, prin care se asigura colonistiloru si locuitoriloru din dominiile Statului dreptulu de proprietate, in conditiuni fórte modeste, si care pe langa acésta ei scutesce in terminu de 15 ani, si de servitiulu militariu. Se da cá proprietate familiiloru coloniste cate 50 de desetine pamentu si celoru din domenii cate 30, avendu a plati Statului modestulu pretiu de 80 fr. de desetina; liberi fiindu colonistii, cari suntu mai cu séma Bulgarii si locuitorii din domenii; romanii, russii si bulgarii, de a plati de indata acestu pretiu pentru pamenturile concedate loru, séu in rate in cursu de 15 ani, in care timpu remanu scutiti de serviciulu militariu. In casulu din urma platescu Statului numai unu procentu de 3 la suta pentu capitalulu datoritu."

„Pr."

Romanii inca ar' poté merge cá colonisti, mai vertosu cei fora pamentu, cá Tofalenii, la Besarabia, cá se nu ocupe pamentulu romanu ér' strainii. —

Aniversarea mortii Metr. Andreiu br. de Siagun'a.

In dilele trecute fratii nostri dela Sibiiu serbara aniversari'a mortii Metropolitului Andreiu br. de Siagun'a, prin tr'unu parastasu tienutu in Resinariu. Membrii consistoriului, corpulu professoriloru institutului archidiecesanu si preutimea din locu precum si mare multime de poporu asistara la sant'a liturgia, pontificandu parintele archimandritu Nicolau Popea. Fininduse s. liturgia, sub

sunetulu clopoteloru se indreptara spre mormentulu defunctului. Aici dlu vicariu archieppescu tienù o cuventare démna de obiectulu dilei. Grupandu-si pre ascultatorii sei impregiurulu mormentului, in care, dupa cum dice D-sa: „odihnescu de unu anu remasitiele pamentesci ale celui mai mare archiereu alu seculului, in care se ascunde o comóra de spiritu si anima, o comóra de sciintia si eruditiune, o comóra de diregatorii si demnitati, o comóra de onóre si gloria, o comóra de fapte si merite, o comóra dintre cele mai scumpe virtuti omenesci“ — arată cum scapă baseric'a gr. or. de ruin'a ei sigura, cum fundă scóle si ingrigi de bunastarea materiala si morala a credintiosiloru sei, in scurtu cum puse base erei celei nóue basericesci si nationale. — Dupa cuventare se intonă unu imnu frumosu. Mormentulu erá ornatu cu cunune de flori si cu lampióne. In facia erá unu postamentu trasu in negru pe care se afla bust'a repositatului, intimpinatu in fine cu: Fi-ai tieren'a usióra si memori'a in veci binecuventata! —

La faptele de pietate si reverinti'a loru in defunctulu archiereu ne adaugemu si noi: Fia-i tieren'a usióra si memori'a eterna! —

Diet'a din Budapest'a.

Precum notificaramu in nr. tr. catra capetulu siedintiei dela 18 Iuliu a camerei din Budapest'a se incepù discussiunea §-lui 5 alu novellei electorale, adeca asupr'a acelui paragrafu, care sustiene pentru Transilvani'a si pe venitoriu censulu de 8 fl. 40 cr. dare directa, dela care eterna capacitatea séu necapacitatea de alegere a civelui transilvanianu.

Pana candu avemu se ne supunemu de sil'a legiloru, ce acestu corpu legiuitoriu le croiesce pentru noi fara de noi, pana atunci suntemu necessitati se ducemu celu mai scrupulosu registru de toti pasii ce se facu pre socotél'a nóstra, ca-ce din patiani'a de unu lungu siru de sechi scimu, ca toti pasi tindu la sdrucinarea si sugrumarea vietiei nóstre nationali romanesci. Si apoi e bine se scimu, de ce se ne ferimu.

Unulu dintre cei d'antai oratori la acestu § a fostu si deputatulu cu reversalu din comitatulu Clusiului, alu carui nume, desi unguresc, lu retacemu, pentru ca ni cade greu a ne ocupá mai deaprópe de apostati. Pentru acesa nice nu vremu se scimu ce a vorbitu dlu deputatu cu reversalu, ci observamu, ca prin vorbirea sa totu atat'a a castigatu, cá si candu n'ar' fi vorbitu de locu, ca-ci stapanii sei, carl l'au scosu din minti si l'au facutu se-si calce pre consciintia si pre cuventulu seu de barbatu odiniora cu caracteru romanescu, n'au de cugetu se asculte de dinsulu, ci voru numai cá cu ajutoriulu lui, alu fiiului. se junghie pre mam'a. — Nu in camer'a din Budapest'a este loculu unui deputatu romanu din Transilvani'a, ci intr'o dieta mai angusta aici ar' ave elu se faca emendamente la proiecte de legi pentru patri'a sa.

In siedinti'a de astadi dintre romani au mai vorbitu la acestu § deputatii Bonciu si Babesiu. Dupa reporturile din foile maghiare ambii acesti domni ar' fi pledatu pentru testulu comissiunii centrali, ceea ce inse nu ni vine a crede, desi nu este tocmai impossibilitate. — In siedinti'a dela 20 totu la acestu § a vorbitu si deputatulu romanu Aless. Romanu, la acarui cuventare vomu reveni mai tardiu, pentru ca d'ocamdata de unde se-i scótemu nice baremi essenti'a, ca-ci foile cotidiane maghiare nu au placere d'a raportá mai pre largu acele cuventari, prin cari se areta iniquitatea si monstruositea opereloru ce se numescu legi. In fine §-lu s'a pusu la votu si testulu comissiunii centrali, pre care lu reproduseramu in nr. tr., s'a adoptatu.

In siedinti'a dela 21 Iuliu s'au pertractatu si adoptatu §§-fii 6 pana inclusive 8. In acesti §§-fi se insira mai departe conditiunile, dela cari eterna capacitatea de alegere. Si anume § 6 dice, ca toti aceia au dreptulu de alegere, cari platescu dare dupa unu venitu anualu de 105 fl. fia cá venitu de casa, de proprietate, de capitalu seu cá venitu ce resulta din alte ocupatiuni si lucruri cu man'a; dupa § 7 mai au dreptu de alegere toti cei ce platescu dare dupa unu venitu anualu de 700 fl. apoi toti officialii de statu si dela tribunale, precum si cei comunali, cari platescu dare dupa unu venitu de 500 fl. — § 8 dispune, cá numai asiá se se primésca intre alegutori chiaru si cei ce implinescu aceste conditiuni, déca voru fi platitu si in anulu precendentu dare dupa atat'a venitu.

Discursulu

deputatului nationale P. Cosma, tienutu in siedinti'a din 12. Iul.

(Capetu.)

On. casa! trebuie se fimu cu mare precautiune la stabilirea censului electorale chiaru si din acelu punctu de vedere, fiendu-ca dlu ministru si-a propusu a scurtá pre catu se póte maioritatea locuitoriloru tierei in dreptulu seu electorale si a si datu espressiune eclatanta acestei intentiuni in vorbirea sa dela 7 Iuliu, candu a respunsu condeputatului Mocsáry urmatóriele: „Respunsulu mieu e simplu, pentru ca eu nu tienu a fi cu cale a stabilí cercurile electorali unilateralmente, luandu in consideratiune numai poporatiunea, ci aflu de lipsa a luá in consideratiune atatu averea catu si cualificatiunea intellectuale. — Nu aflu justu a reparti pre deputati dupa unu numeru egale de suflete fora a tiené contu la impregiurarea, — ca cutare orasiu, seau tienutu póte seau nu póte se dé assigurantiele intellectuali si de avere correspundietórie. Nu tienu a fi justu cá unu tienutu seau orasiu, carele aréta cualificatiunea de avere pre de 2—3 ori séu de inteligentia pre de 6—7 ori mai mare cá altulu, si totusi se se ingereze in legislativa prin deputati in asemene numeru, p. es. cá si unu tienutu, ai carula locuitori suntu curatu agricultori, séu traindu printre munti se occupa cu agende de acele, cari mai pucinu i cualifica pentru essercerea drepturiloru politice. Prin urmare dér' dlu ministru n'are nece intentiune de a pregatí proiectulu de lege referitoriu la arrondarea cercuriloru electorali pana ce nu va aré la mana list'a alegatoriloru, pentru ca din aceea vre se se orienteze la formarea cercuriloru electorali. Fiendu ca, dupa opiniunea sa, nu e justu a formá cercurile dupa o egale proportiune numerica fora respectu la inteligentia. Acest'a e possibile, inse apoi se mesuramu cu mesura drépta, pentru-ca la inteligentia e introdusu sufragiulu universale, ér' possessoriloru mari li e cu totulu impossibile a nu dobendí indreptatirea electorale in urm'a censului essistente; — dreptu aceea se deschidemu calea si possessoriloru mici si se le damu occasiune pentru a se poté inscrie de alegatori, si din aceea se pregatésca apoi dlu ministru un'a chiae justa, inse déca noi i despoiamu prin legea electorale dela dreptulu de a se inscrie catu de multi cá alegatori si formamu cercurile dupa numerulu alegatoriloru inscrisi pre basea acestei legi, atunci facia de possessorii mici vomu comitte o nedreptate dupla.

Eu nu vréu se liau la critica, déca e lucru intieleptu si cu tactica, cá ministrulu de interne alu unei tiere agricole se vorbésca in modu atatu de despretiuitoriu despre agricultori, acést'a lasu s'o judece on. casa!

On. casa! nu potu trece cu vederea a nu-mi esprime parerea de reu asupra unui argumentu adusu in motivarea dlui ministru de interne. La dlui a devenitu deja datina, ca de cate ori are se apere vre-o causa rea totudeaun'a face cestiune de nationalitate din acesa, firesce din strategia, fiendu-ca scie, ca prin acesa castiga pre multi fora cá se intre in meritulu lucrului, si mai alesu face serviciu placutu diurnalisticei; asia si acuma, inca inainte de ce ar' fi graitu ceneva la proiectulu de sub cestiune, cu ocasiunea desbaterei din 1 Iuliu, cá celu d'antaiu vorbitoriu alu insusi a sulevatu cestiunea de nationalitate din cestiunea alegutoriloru transilvaneni.

Eu tienu procederea acést'a de fórte gresita si cu nimic'a motivata, ma amu convictiunea, ca elu n'o face acést'a din convigere, ci numai pentru voli'a unoru domni egoisti din Transilvani'a, cari numai asiá se potu sustiené, déca facu din acestu proiectu de lege cestiune de nationalitate, ca in Transilvani'a se nu prenda nece odata radecini egalea indreptatire.

Dér' mai este, on. casa, in vorbirea dlui ministru una alta espressiune marturisescu chiaru vetematória, pentru care a si reclamatu unu condeputatu, inse dlu ministu nece n'a reflectatu la acesa. Dlu ministru adeca in vorbirea sa numesce pre nationalitati popóra de buza séu falca straina si afla de lipsa in contra loru a luá positiune de pre fotoliulu ministeriale si a apperá in calitate de ministru interessele unei nationalitati fora se observe, ca elu representa natiunea politica a Ungariei, care o compunu tóte nationalitatile din patria.

Mai antaiu de tóte negu, ca nationalitatile ar' fi straine, dupa cum s'a esprimatu dlu ministru. Intielesulu espressiunei acesteia inca depende dela aceea, ca cum lia omulu cuventulu „de falca séu buza straina.“ Eu nationalitatile nu le deosebescu dupa buza ci dupa limba, dreptu aceea aici nu essistu popóra de buza straina, ci essistu nationalalitati adeverate compunetórie de patria si assecurate prin lege. Aceste nationalitati au fostu aici atunci, candu s'a fondatu acésta patria. Inca St. Stefanu a disu: „regnum unius linguae fragile et imbecille est.“ Apoi se-mi permitta dlu ministru de interne, ca si St. Stefanu a fostu ce-ra, celu pucinu a fostu bataru astufeliu de barbatu de statu, precum e actualulu ministru de interne alu Ungariei.

Eu dér' protestediu contra acestoru tractari. Acest'a on. casa, e si in prejudiciulu patriotismului si tocma pentru aceea protestediu in contra acelei'a, — cá veri carele se fia in stare de a attribuí nationalitatii sale patriotismu mai adeveratu si mai mare decatu carele lu-atribuiu eu nationalitatii romane, si negu, ca dlu ministru séu altulu in acést'a patria si-ar' poté duce mai departe arborele familiariu, decatu pana unde si-lu póte duce si celu mai din urma opincariu romanu. Cu astufeliu de motivatiuni va provocá numai scene, de cari s'au intemplatu deunadi, dreptu aceea rogu pre d-lu ministru cá se se retiena dela provocari de aste.

Inca o vorba. Sum convinsu, ca nu se afla in acésta casa, dér' nicairi pre lume omu cu ratiune, carele se tiena legea electorale din Transilvani'a de justa si ecuitabile pentru maioritatea locuitoriloru tierei. Si apoi déca nu e justa si ecuitabile, ce dealmentrea se vede si de acolo, ca de $^1/_4$ de seculu nu a potutu dobandí complacerea maioritatii, atunci se nu ne lasamu a fi sedusi de profeti falsi si informatori egoisti, ci se avemu barbatia a fi derepti si ecuitabili.

Pana aci greutatea aceloru legi cadea pre fost'a dieta a Transilvaniei, de aci incolo luamu noi respundietatea de pre umerii Transilvaniei, si Ungari'a va fi responsabile inaintea lui Dumnedieu si a lumei pentru nedreptatea ce va urmá in o parte a tierei.

Rogu pre on. casa, cá se acceptedie emendamentulu meu carele suna. „Se se stórga din sirulu 1 si 2 alu alliniatului primu cuventele: „in aceste parti ale tierei, asupra caror'a se estende vigórea art. de lege V din an. 1848,“ ér' in sirulu 7 alu alliniatului 4 inainte de cuventulu „optu“ se se puna cuventele urmatóre: „precum si in acele parti ale tierei, asupra caroru se estende vigórea art. de lege II din Transilvani'a.“

Discursulu

deputatului nationale Demetriu Bonciu rostitu in adunarea deputatiloru Ungariei, in siedinti'a dela 12 Iuliu a. c.

Onorata Camera! Trebuie se marturisescu, ca

pre mine m'a suprinsu acea neasteptata intemplare, ca deja la § 4 s'a desbatutu pre diumetate si § 5. Din parte-mi asiu fi doritu, cá acést'a se nu se intample, ca-ci atunci m'asiu gasí in placut'a positiune de a vorbi mai pucinu, si n'asiu avé se reflectediu asupr'a unui lucru, a carui venire pre tapetu ar' fi trebuitu se urmedie dupa, ér' nu nainte de vorbirea mea presenta.

Mai nainte de a intrá in cestiune, me vedu silitu de a me occupá — primo loco — de disele on. lui collegu Georgiu Popu. Nu potu inse lassá neachitata multiamit'a ce doresce diui deputatu Colomanu Tissza pentru bunetatea ce si-a impusu-o de a me aperá contra assertiunei diui dep. Popu, ca adeca: dreptulu, in numele popóreloru, nu trebue cerutu, ci trebue pretinsu. On. collegu Colom. Tisza a desvoltatu in deajunsu differintí'a ce esiste intre cerere si pretensiune, in faci'a unui corpu legiuitoriu.

A mai vorbitu inse d. deputatu Popu afara de acést'a si alta ce-va, la care suntu silitu a-i respunde eu. Anume a disu, ca eu me alipescu pré multu de acelu bagatelu s'au nimica, ce se numesce: sistemu electoralu basatu pre fumuri; si pare a-si luá aerulu de a-mi imputá, ca eu me multiamescu cu acelu bagatelu. Ar' fi fostu de doritu, cá on. d. deputatu, mai nainte de a se pune pre petioru de combatere, se-si fi datu ostenél'a celu pucinu de a cetí opiniunea separata relativa la acelu bagatelu, pre care eu am asternutu-o in scrisu pre biuroulu on. Camere, si din care s'ar' fi potutu convinge, ca eu nu m'am alipitu pré tare de sistemulu fumuriloru, si déca totu-si l'am sustienutu, acést'a amu facutu-o fortiatu prin decisiunea sectiunei carei-a appartienu.

Principiulu meu de plecare nu este acel'a, pre care si-l'a definitu on. d. deputatu, ca adeca: dreptulu, in numele poporului, nu trebuie cerutu, ci trebuie pretinsu. E, cá deputatu, totudeaun'a numai intru aperarea acelui interessu voiu redicá cuventulu, si numai acesa voiu cere, séu déca d-lui deputatu -i place mai bine — voiu pretinde, ce voiu gasí de cuvenintia pentru binele, folosulu, séu avantagiulu poporului ce locuesce in acésta patria, ér' in generalu ce voiu gasí de necessariu pentru prosperitatea vietiei statului. (Aprobare). Catu despre acesa inse, potu se assecurediu pro on. d. deputatu, ca de si vre-odata m'asiu conduce de altu punctu de vedere, pentru stabilirea acelui'a nu voiu recurge la d. deputatu, nici voiu admitte, cá d-sa se-mi determine directiunea, de care trebuie se me tienu.

M'asiu abate pré tare dela obiectu, on. Camera, déca asiu veni se combatu acum'a tóte cate s'au disu asupr'a acestui §. Mi-reservu inse observatiunile cuvenite pentru cea d'antaiu ocasiune ce mi-se va presintá. Acum'a voiu trece la obiectu.

(Va urmá).

Blasiu 15 Iuliu 1874.

Se se fi publicatu in „Gur'a-Satului," ori altu diurnalu de asemenea calibru calea publicate de aici in nr. 48 a. c. a „Gazetei Transilvaniei" despre mine, taceamu, pentru ca n'am volia nece tempu a glumí.

Intr'unu diuariu inse solidu cá „Gaz. Trans." a se cutezá se se dica despre Jurium inspectorele din Blasiu, pre care totu copilulu lu- cunósce pre aici in persón'a mea, ca pierde totu, ce are nefericirea de a-l cadé in mana, incatu ajunse la numirea de „pervesztó": este mai multu, de catu se póta fi escusatu macaru si de form'a in care se dice; este nu mai pucinu de catu, ca eu nu meritu se fiu nece unu minutu mai departe in postulu ce -lu ocupu, si corporatiunea morala inalta, cu care stau in legatura contractuale, tiene in postulu de Jurium inspectore pre advocatulu celu mai debilu, si pre omulu celu mai lipsitu de caracteru, si risipitoriu de ce-l vine in mana. —

Eu n'am venitu la postu-mi cu potérea, nece nu me tienu in acela cu potérea; si ce se referesce la usiuratatea postului meu, si la avantagiele materiali legate de elu, nece nu este de a se invidiá de nimeni; cari greutati numai prin onestitatea acelor'a, cu carii amu de a face in tóte dilele, si afabilitatea cá urmare a culturei inalte si a semtiuriloru loru morali si crescinesci, suntu incatuva suportabili. Si sum gata ori candu, déca se va poftí, prin aceia, cu cari amu contrasu, a cede de loca; ca-ce amu fostu si mai inainte, sum si acuma, si voiu fi si dup'acea advocatu pana voiu trai, si me va servi man'a si capulu; epitetulu de „pervesztó" numai acumu mi-lu vedu prima-data cu celesialte apertinentii insusite mie, cari formalminte ataca vivendi modusulu meu, care amu nisuitu a fi barbatu onorabilu intre impregiurarile, ce-mi suntu croite de pusetiunea mea sociale; pentru care atacu, unu soldatu cu sabi'a, ér' eu cá juristu practicu trebuie se respundu cu §§-fii 488, 489 si cei urmatori din capulu 14-lea ai Cond. crim. si -mi pare fórte reu, ca trebue se se intemple; dér' repetiescu, ca me voiu nisuí a me intalní pentru acelu atacu cu atacatoriulu la Tergulu Muresiului. —

Astufeliu dér' la revedere pana la pertractarea processului de pressa *).

Passerea o cunóscemu de pre pene, pre bub'a cea de nópte din glasulu ei; eu inca cunoscu bine pre liliaculu, care se inlépta, candu din scorburi, candu din lacuferi inpungundu, candu pre unulu, candu pre altulu, si pre mene acumu repetiendu; dér' acumu me voiu nisuí se -lu facu cunoscutu si altor'a pre celu ce se ipsum super me judicem et nomenclatorem constituit. —

Se scie aici de comunu, ca acea-si péna si a-celia-si creri, cari au escelatu si acumu, potu fi considerati de impedecare in prim'a linia, cumu-ca in Blasiu intr'adeveru pentru publicitate nationale se póte dice, ca de presentu mai nemicu nu se intempla. Liliaculu acest'a n'are nece curagiulu, nece mintea, nece cunoscintiele practici si reali de a se pune infrunte la óre ce intreprindere buna; fora de elu posibilu cá pana astadi, erá in Blasiu un'a Reuniune politica a Romaniloru din giuru si respective celu pucinu din partile acestea ale comitatului Albei-inferiore; dér' candu au voitu altii se incépa pasii pentru intemeierea ei si se puna fundamentulu: m'a inferatu si insinuatu chiaru pre mene de nu sciu ce agentu de interesse straini, nu numai pre aici, ci si prin unele diurnale de prin Romani'a; amu destatu, lasandu se incépa déra elu séu altii; pana acumu nui nimicu; eu unulu stau cá soldatu; altii inca se vede, ca se sfiescu dóra mai multu chiaru de persifflarile acesteia-si buhe; si prin urmare omulu acestu necunoscutu se póte considerá de caus'a reului, pre care repetiescu, ca cu parere de reu, dér' me voiu nisuí se -lu demascu pre calea legei. —

Déca n'are nimini tempu de a scrie de pre aici prin diurnale, ci numai elu este acelu norocosu: pentruce nu scrie despre lucruri, cari ar' meritá mai multu cá vatemarile lui, cá se fia publicate, si pentru ce nu scrie in stilu instructivu si nu propaga idei reali, déca este bravu?

Dr. Iac. Brendusianu,
adv. dominale si Jurium inspectore.

Lugosiu 20/7 1874.

Fondurile diecesei Lugosiu.

Fiinduca mai de multe ori in estematulu diuariu celu redégeti s'au publicatu statulu Fonduriloru diecesei gr. cath a Lugosiului, se binevoiti si acum a aduce la cunoscinti'a publica urmatoriulu estrasu despre statulu acelor'a cu finea an. 1873 aflatu.

A. FUNDULU RUDOLFIANU.

Statulu fundului Rudolfianu alu stipendialoru pentru studentii diecesani din gimnasii cu finea an. 1873.

		fl.	cr.
a)	Capitalulu mai de nainte datu imprumutu e:	12,819	—
b)	Capitalulu din mass'a Dobraiana dupa sunetulu Testam. acestui fundu strapusu e: .	19,566	66
	Sum'a .	32,485	66

*) Cá romanu, cá Ardeleanu nu o a-si face acésta pentru lumea intréga. — Aci e diurnalulu, judeciulu opiniunei publice a romaniloru; numai dusmanulu loru ar' potá face unu obiectu de risu inaintea strainiloru, ceea ce dela Tizu nu credemu, cá e lucru seriosu, si candu ar' fi, lu desfatuimu a o face . . . Repararea se se caute pe calea, pe care se facù ataculu, candu eramu tóta diu'a occupatu c. . . . . Red.

Ér' dupa Ratiuni cu finea an. 1873 este:

I. Perceptiunea.

a)	din reman. cassei cu finea a. 1872	625	57¾
b)	din interes. capit. in a. 1873	518	96¹¹/₁₂
c)	„ „ „ Dobraianu si din capitalele repersolvite .	1,716	50
	Sum'a .	2,861	04²/₃

II. Erogatiunea.

a)	s'au datu imprumutu . . .	900	—
b)	s'au impartitu in stipendii la 16 studenti	710	—
c)	s'au erogatu in alte trebuintie fundat.	23	66
	Sum'a .	1,633	66

III. Recapitulatiunea.

Perceptiunea	2,861	04²/₃
Erogatiunea	1,633	66
Remanu cassei cu finea a. 1873 .	1,227	38²/₃

Nb. 1. La 3 studenti s'au datu cate 20 fl.; la 6 studenti cate 30 fl.; la 2 st. cate 50 fl.; la 1 60 fl.; la 1 70 fl.; la 3 st. cate 80 fl. = 710 fl.

Nb. 2. Din acesti studenti 5 au frecuentatu in Lugosiu, 2 in Beiusiu, 1 in Blasiu, 2 in Arada, 2 in Alb'a-Iulia, 2 in Orastia, 1 in Carei'u, 1 in Halas.

B. FUNDULU VIDUO-ORFANALU.

Statulu fundului Vid.-Orf. alu preutiloru diecesani cu finea an. 1873.

		fl.	cr.
a)	Capitalulu mai de nainte datu imprumutu e:	15,106	75
b)	Capitalulu din mass'a Dobraiana dupa sunetulu Testam. strapusu e	4,891	67
	Sum'a .	19,998	42

Ér' dupa Ratiuni cu finea a. 1873 este:

I. Perceptiunea.

a)	din reman. cassei de pe an. 1872 e	65	51½
b)	din interes. capital. de pe a. 1873 e	415	—
c)	din interus. capital. Dobraianu si din alte capitale repersolvite	626	52
d)	din 2% a clerului diecesanu *)	316	12³/₄
	Sum'a .	1,423	16¼

II. Erogatiunea.

a)	s'au datu imprumutu . . .	311	85
b)	„ „ pensiuni . . .	853	83
c)	„ „ alte erogat. fundat.	12	—
	Sum'a .	1,177	68

III. Recapitulatiunea.

Perceptiunea	1,423	16¼
Erogatiunea	1,177	68
Remanu cassei cu finea a. 1873 .	245	48¼

C. FUNDULU DEFICIENTILORU PREUTI

Statulu fundului defic. preuti cu finea a. 1873.

---

*) Clerulu diecesanu solvesce 2% dupa congru'a sa, cari se impartiescu intre fund. Vid.-Orfan. si alu defic. preuti si anume:

a) dela clerulu Uxoratu vinu la fund. Vid.-Orfan. 3/4, ér' la alu defic. preuti 1/4.

b) dela clerulu celibe 1/4 la fund. Vid.-Orfan. si 3/4 la alu defic. preuti.

Nb. 1. Vedue preutése banatiene suntu 11 si 3 orfani caror'a s'au asemnatu pe an. 1873 693 fl. — ér' vedue transilvane suntu 34 si 8 orfani; acestor'a s'au asemnatu pe an. 1873 320 fl. —

Nb. 2. Pentru veduv. preutese banatiene s'a strapusu dela Urbea-mare unu capitalu de 7071 fl. 0½ cr.; ér' clerulu banat. din 62 preuti statatoriu, are congru'a anuala in a. 1873 19,849 fl. —; séu dupa calcululu mediu are fia-carele congr. anuala 320 fl.; si asia 2% pe anu sue la 395 fl. 71 cr. — Ér' pentru Ved. preut. tranne nu s'a strapusu dela Blasiu nici unu capitalu si congru'a a. a preutiloru tranni 98 insi, sue acum numai la 11,471 fl. 41 cr.; séu dupa calcululu mediu vine pre fia-care congr. a. 117 fl. 05½ cr., carea dà 2% la funduri pe anu 229 fl. 43 cr. — ér' acesti 2% ei solvescu numai dela anulu 1862. —

		fl.	cr.
a)	Capitalulu mai de nainte datu imprumutu e:	6,649	25
b)	Capitalulu din mass'a Dobraiana dupa sunetulu Testam. strapusu e	4,891	67
	Sum'a .	11,540	92

Ér' dupa Ratiuni cu finea a. 1873 este:

I. Perceptiunea.

a)	din reman. cassei de pe an. 1872	655	80
b)	din interes. capital. de pe an. 1873	216	87
c)	din interes. capital. Dobraianu si din capitalele repersolvite .	996	$54^1/_2$
d)	din $2^0/_0$ a clerului diecesanu	117	$44^1/_4$
	Sum'a .	1,986	$65^3/_4$

II. Erogatiunea.

a)	s'au datu imprumutu . . .	1,350	53
b)	„ „ defic. preuti . . .	399	—
c)	„ „ in alte trebuintie fundat.	10	$38^1/_2$
	Sum'a .	1,759	$91^1/_2$

III. Recapitulatiune.

Perceptiunea	1,986	$65^3/_4$
Erogatiunea	1,759	$91^1/_2$
Remanu cassei cu finea a. 1873 .	226	$74^1/_4$

Nb. 1. Pe partea fundului defic. preuti transilvani s'au strapusu dela Blasiu 1448 fl. 65 cr. ér' dela Urbea mare nimica.

Nb. 2. Sub titululu acest'a s'au adiutatu in an. 1873 — 5 preuti; 4 banat. si 1 transilvanu.

†.

Noutati diverse.

Inca odata serbii o anima.

In fine dupa unu lungu intervalu de tempu se puse capetu vessatiuniі si ingeritiei commissariloru ungaresci in afacerile bisericesci si scolare ale nationiі serbesci. Congressulu de la Carloviciu, care se deschise in 11 Iuliu, in diu'a de la 16 Iuliu -si implini missiunea, implinindu totodata un'a dintre cele mai ferbinti dorintie ale nationiі serbesci. In acésta siedintia -si alesera de patriarchu pre episcopulu de Bud'a Arseniu Stoicoviciu. Din 70 de voturi numitulu episcopu intruni 63, éra 7 membri ai congressului se abtienura de la votu. Stoicoviciu e dara alesu cu eclatanta maioritate, ba potemu dice chiaru unanimu, ca-ci nice unu membru nu votá contr'a lui. Dér cu tóte aceste foiele magiare, intre cari in prim'a linia cele semi-oficiali, din necasu si manja, ca Gruiciu candidatulu guvernului n'a capetatu nice macaru unu votu, amenintia ca alesulu eclatantei maioritati n'are se fia patriarchu alu serbiloru, de-ora-ce i se va denegá aprobarea. Intimidari d'aceste amu mai auditu noi, inse de la intimidare pana la efectuire mai este unu bunu intervallu de cugetare, si-apoi „sokat akar a szarka, de nem birja a farka.“ —

— (Diplomaticii romani), cari audu si érb'a crescundu, candu alegu la camera cate o bardia séu cocostircu maghiaru, si au uitatu de fabul'a, ca cocostercalu nu -si póte parasi natur'a de a vena cu lungulu ciocalui la sterpirea bróscelorn, au uitatu, ca -si alegu ciocanu in capu, dandu maghiariloru salvu conductu si plenipotentia de incredere spre a aserví pe poporulu romanu. Acum se binevoiésca dumnialoru a citi cu tóta atentiunea numai desbaterile novellei electorali din 12 Iuliu din camer'a Ungariei si apoi se se judece pe sene, déca n'au facutu unu actu de tradarea interesseloru nationalitatii sale si a viitoriului ei, candu immultira adi viperele, pentrucá mane se aiba cutediare cu atatu mai mare a ne pune in starea de mórte totale politicésca, cá se redevenimu ér' numai tolerati „usque ad beneplacitum“ — de ceea ce **nu -si** uita feudalistii si deakistii, — ci lucra pe incetu, cá la unu tempu de asia se fia totu mai prepotenti cu alegerile, apoi cei ce si acum ne relega si tramitu la Bucuresci din dieta, atunci ce ne oru mai face? — A pledatu vreunu ungaru alesu de romani pentru dreptulu nostru de perfecta egalitate nationale, cum o aveamu in 1863—1865? séu macaru pentru latirea dreptului nostru de alegere, cá se nilu potemu odata reactiva? Cu interessele locali se perde deodata si celu generale. — —

— La dorinti'a espressa a Maiest. Sale imp. Austriei armat'a Romaniei va fi representata la marile manevre in Boemi'a. Col. Slanicénu, dir. scóleloru militari, Col. Dunca, siefulu 1 reg. de artil. si v. Col. Salmen dir. scólei de cavaleria voru avé acésta distinctiune.

— De multu se scrie in Press'a Romaniei si a Europei, ca Romani'a are si exerce dreptulu de a incheiá tractate cu alte state nedisputabilu facia cu Pórta, si ca marile poteri o sprigineseu intr'acestu dreptu. Acum scrie „Times,“ ca Romani'a ar' fi dechiaratu poteriloru garanti, ca e nedependenta de Turci'a in privinti'a incheieriloru tractateloru comerciali, si ca Pórt'a a protestatu in contra dreptului la acésta dechiarare, inse Russi'a si Austro-Ungari'a n'au luatu in considerare protestulu Portii.

Convocare. Societatea de lectura romana din Clusiu si va tiené adunarea generale in 31 Iulie a. c. st. n. la care a se infatiosia suntu rogati toti dnii membri. Comitetulu.

Convocare. Reuniunea invetiatoriloru poporali din comitatele Unedór'a-Zarandu si scaunulu Orasciei va tiené in 3 Augustu st. n. a. c. la 9 óre ante mer. adunare generale in localitatile preparandiei de statu din Dev'a, la care adunare invitu cu tóta onórea pre membrii reuniunei numite.

Dev'a in 20 Iuliu 1874.

Din insarcinarea presiedintelui.
Nicolau Adorján.

Ad Nr. presid. 265/1874. **Anunciu.**

Sied. senatului scolasteu din districtulu protopopescu gr. cath. alu Sibiiului, se va tiené la locuinti'a protop. in 23 Iuliu (4 Augustu) a. c. la 9 óre inainte de amiedie, la carea se invita toti membrii, atatu celi din locu, catu si celi din afara, cá se binevoiésca a participá.

Dela presidiulu senatului scolasteu protopopescu.

Sibiiu 9 Iuliu n. 1874.

Mai nou. Cas'a de susu a Ungariei a primitu in 23 conventiunea junctiunei cailoru ferate cu Romani'a, acum restéza numai sanctionarea, care in scurtu va urmá, prin urmare atatu conservativii maghiari, cari speru a duce si lati cu lopat'a cultur'a si civilisatiunea in Orientu, in Romani'a prin inlesnirea comunicationei calei ferate, cum puse intre motivele cuventarii sale c. Zichy in dieta, catu si cei romani, spera, estia ce? dór' romanisarea maghiariloru? —

Nr. 1197 — 1874. 2—3

Publicatiune.

In comitatulu Turdei cerculu Trascau suntu dóue notariate cercuale prin concursu a se implé adeca: Trascau St. Georgiu — si cerculu notariale Posag'a, — cu acestea suntu impreunate o leafa anuale de 400 fl. v. a., quartiru liberu, pausiale de cancelaria, si leafa de ordonantiu.

Concurentii in tienórea art. de lege XVIII din anulu 1871 si a ordinatiunei inaltului ministeriu de interne, ddto 25 Septembre 1872 n-rulu 29,626 au de a -si indreptá suplicele loru instructe pona in **31 Augustu** a. c. la acestu judeciu processuale.

Trascau in 8 Iuliu 1874.

Dela judele processuale
Samsone Ratiu,
jude processuale.

Cursurile

la bursa in 24 Iuliu 1874 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	—	fl. —	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	—	8 „ 85	„ „
Augsburg	—	—	—	104 „ 15	„ „
Londonu	—	—	—	110 „ 80	„ „
Imprumutulu nationalu			—	75 „ 10	„ „
Obligatiile metalice vechi de $5^0/_0$				70 „ 20	„ „
Obligatiunile rurale ungare				76 „ 50	„ „
„ „ temesiane				75 „ 25	„ „
„ „ transilvane				73 „ 50	„ „
„ „ croato-slav.				79 „ —	„ „
Actiunile bancei	—	—		976 „ —	„ „
„ creditului	—	—		231 „ 25	„ „

Errate. In nr. 50 pe col. 3-ea semicol. 1 susu in articl. „Reflecsiuni etc.“ Se scrie érasi, — se se corega: Se scie etc. Cu ce vigóre — cu rigóre. — In art. „Statutele“ etc. § 23 p. c) in locu de: m. „onorari,“ citesce: da admonitiuni membriloru morosi.

Joanne Sabadeanu

recomenda onoratului p. t. publicu **depositoriulu** seu bine assortatu de **Ghete** si **Palarii,** in strad'a caldararilorn N-ro 493, coltiulu stradei atiei, si vis à-vis de perceptoratulu regiu.

Tóte solurile de incaltiemente pentru **barbati, dame** si **copii** de **façonulu celu mai nou,** si **lucru solidu,** fabricatu de Brasiovu, Lipsi'a (Leipzig), Vien'a, en gros si en detail, pe langa pretiurile cele mai moderate.

Nu mai pucinu se effectuesa comande dupa **mesura,** asemenea si **reparaturi** promptu si realu.

Cumparatorii cu redicat'a si familie numeróse, cari voru deveni musterii sei, primescu pelanga unu pretiu fórte moderatu si unu rabatu corespundietoriu.

Comande din locurile din giuru si mai departate inca se primescu si se effectuésa cu tóta promptet'a. 2—3

Desemnulu dela vale servesce spre a lua mesur'a cu usiurintia; astufelu se ieu acele cinci linii de mesura pe o sfasiutia de chartia numerisandule cu cifr'a curente; 1, 2, 3, 4, 5 dupa tramiterea unei asemenea mesuri acurate este de totu usioru a primi incaltiamintea nimerita si potrivita dupa cerinti'a comitentului; numai catu trebue insemnatu pe sfasiora, déca e petiorulu grasu ori ba.

Nr. 1 coprinde lungimea dupa desemnu, luata dela midiuloculu calcaiului pana la degetulu celu mare alu petiorului golu pe din intru.

Nr. 2 diametrulu séu grosimea petiorului preste osulu degetului celui mare.

Nr. 3 diametrulu séu grosimea la midiuloculu petiorului (Riess).

Nr. 4 diametrulu séu grosimea petiorului dela calcaiu pana la inchiatur'a caputei.

Nr. 5 diametrulu pulpei pentru cisme (ciobóte) cu tureci.

La mine se mai afla si una alifia universala (cu cate 50 cr. si cu cate 1 fl. cutiul'a) pentru tamaduirea perfecta a ochi-contra scrofuleloru si altoru rane vechi si nóue

Totu la sususcrisulu se afla unu depositu de multe soiuri de vinuri de Ardealu cu pretiuri moderate.

Redactoru respondietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.